

“हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करीता १० कोटी वृक्ष लागवड मोहिम राबविण्याकरीता विभागनिहाय उद्दीष्टे वाटप करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: साववि-२०२५/प्र.क्र.२८/फ-११
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- ११ जून, २०२५

प्रस्तावना:-

राष्ट्रीय वन नितीप्रमाणे एकुण भौगोलिक क्षेत्राच्या ३३ टक्के क्षेत्रावर वन आणि वृक्षाच्छादन असणे आवश्यक आहे. सद्यस्थितीत राज्यात वन आणि वृक्षाच्छादनाचे प्रमाण २१.२५ टक्के आहे. जागतिक तापमानातील वाढ, हवामान आणि ऋतूबदल याची दाहकता आणि तीव्रता कमी करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात वृक्ष लागवड हाती घेण्याचे महत्व वैशिक स्तरावर मान्य झालेले आहे.

राज्यात वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करीता १० कोटी वृक्ष लागवड मोहीम लोक चळवळ म्हणुन राबविण्याबाबत मा. मुख्यमंत्री महोदयांनी दि.०४.०६.२०२५ रोजी संपन्न झालेल्या बैठकीमध्ये निर्देशित केले आहे. त्यानुषंगाने राज्यात १० कोटी वृक्ष लागवड मोहीम राबविण्याकरिता संबंधित विभागांशी सल्लामसलत करून वृक्ष लागवड व संगोपनाचे नियोजन करण्यात आले असून त्याअनुषंगाने विभागनिहाय उद्दीष्टे वाटप करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय:-

राज्यात वृक्षाच्छादन वाढविण्यासाठी “हरित महाराष्ट्र, समृद्ध महाराष्ट्र” या अभियानांतर्गत वर्ष २०२५ करीता १० कोटी वृक्ष लागवडीच्या अनुषंगाने १० टक्के अधिक वृक्ष लागवडीचे नियोजन विचारात घेऊन विभाग/प्राधिकरणनिहाय वृक्ष लागवडीचे उद्दीष्टे खालीलप्रमाणे वाटप करण्यात येत आहेत:-

अ.क्र.	विभाग/प्राधिकरण	उद्दीष्टे
१.	रेशीम लागवड (वस्त्रोदयोग विभाग)	४ कोटी
२.	वन विभाग (एफडीसीएम, बांबु बोर्डसह)	२ कोटी
३.	कृषी/फलोत्पादन विभाग	१ कोटी
४.	ग्रामविकास विभाग	१ कोटी
५.	नगरविकास विभाग	१ कोटी
६.	शालेय शिक्षण विभाग	२० लक्ष
७.	सार्वजनिक बांधकाम विभाग	१५ लक्ष
८.	जलसंपदा विभाग	५ लक्ष
९.	महसूल विभाग	५ लक्ष
१०.	उद्योग विभाग	५ लक्ष
११.	गृह विभाग	५ लक्ष
१२.	उच्च आणि तंत्र शिक्षण विभाग	५ लक्ष
१३.	मृद व जलसंधारण विभाग	५ लक्ष

१४.	सहकार, पणन आणि वस्त्रोदयोग विभाग	४ लक्ष
१५.	सार्वजनिक आरोग्य विभाग	३ लक्ष
१६.	उर्जा विभाग	३ लक्ष
१७.	आदिवासी विकास विभाग	३ लक्ष
१८.	पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय, मत्स्यव्यवसाय विभाग	२ लक्ष
१९.	महिला आणि बाल कल्याण विभाग	२ लक्ष
२०.	वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग	२ लक्ष
२१.	पर्यटन विभाग	१ लक्ष
२२.	महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ	२० लक्ष
२३.	राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण	२० लक्ष
२४.	रेल्वे विभाग	२० लक्ष
२५.	संरक्षण (डिफेन्स) विभाग	५ लक्ष
२६.	“एक पेड माँ के नाम- २.०”	५० लक्ष

रोपांची उपलब्धता :-

वन विभागाकडे वर्ष २०२५ लागवड हंगामाकरीता पुरेशी रोपे उपलब्ध नसल्याने इतर विभागांना रोपे उपलब्ध करून देणे शक्य होणार नाही. त्यामुळे इतर सर्व विभागांनी विभागाच्या स्तरावर शासन नियमानुसार रोपे खरेदी करून वृक्ष लागवडीचे विभागाचे उद्दीष्ट पूर्ण करावे. वृक्षारोपण प्रामुख्याने त्या त्या भागांमधील भौगोलिक परिस्थिती विचारात घेऊन त्या भागात वाढ होऊ शकणाऱ्या स्थानिक प्रजातींची प्राधान्याने लागवड करावी.

निधीची उपलब्धता :-

शासन निर्णय क्रमांक सावधि-२०१६/प्र.क्र.८०(भाग-२)/फ-११, दिनांक २५ जुलै, २०१८ नुसार वृक्षारोपण आणि संगोपनासाठी प्रत्येक प्रशासकीय विभाग यांना दरवर्षी उपलब्ध होणा-या एकंदरीत अर्थसंकल्पित तरतुदींपैकी कार्यक्रमावरील खर्चामधून (पूर्वीची योजनांतर्गत तरतुद) ०.५ टक्के मर्यादेत निधी उपलब्ध करणेबाबत तरतुद आहे. सदर शासन निर्णयानुसार सर्व विभागांनी निधी उपलब्धतेबाबत आवश्यक कार्यवाही तातडीने करावी. वन विभागांतर्गत वृक्ष लागवडीची मोहीम योजनांच्या माध्यमातून व त्याकरिता लागणारा निधी विभागाच्या अर्थसंकल्पीय तरतुदीमधून करावी.

सर्वसाधारण सूचना :-

- प्रत्येक प्रशासकीय विभागाचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव यांनी त्यांचे विभागाचे उद्दीष्टांप्रमाणे जिल्हानिहाय उद्दीष्टये तात्काळ वाटप करावे. तसेच आपल्या विभागाच्या नोडल अधिकाऱ्यांची नियुक्ती करावी व त्याबाबत वन विभागास तात्काळ अवगत करावे.
- विभागस्तरावर विभागीय आयुक्त यांनी सदर मोहिमेच्या यशस्वितेकरिता वेळोवेळी आढावा घ्यावा.
- जिल्हास्तरावर जिल्हाधिकारी यांनी या मोहिमेच्या यशस्वितेकरीता वरील विभागांचा आढावा घेऊन जिल्हांचे उद्दीष्टांप्रमाणे Land Bank तयार करून माहे जुलै/ऑगस्ट महिन्यात वृक्ष लागवडीचे उद्दीष्ट पूर्ण करावे. वृक्ष संगोपनासाठी योग्य नियोजन करण्याकरिता आवश्यक उपाययोजना कराव्यात. तसेच

वृक्ष लागवड मोहिमेसाठी आवश्यक निधी जिल्हा योजनांमधून (DPC) जास्तीत जास्त उपलब्ध करून देण्याचा प्रयत्न करावा.

मोहिमेचे संनियंत्रण :-

रोपे लागवडीची स्थळ नोंदणी/जिओ टॅगिंग इत्यादी मुलभूत माहिती अपलोड करण्याची सुविधा वन विभागाचे संकेतस्थळ www.mahaforest.gov.in वर उपलब्ध करून देण्यात येत आहे. त्याचा वापर करून मोहिमेची माहिती अपलोड करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्रमांक २०२५०६१११५४६३८२२१९ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(डॉ.रविकिरण गोवेकर)
मुख्य वनसंरक्षक (मंत्रालय)

प्रत:-

१. मा.मुख्यमंत्री महोदय यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.उप मुख्यमंत्री (नगरविकास, गृहनिर्माण, सार्वजनिक बांधकाम (सार्वजनिक उपक्रम) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. मा. उप मुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन, राज्य उत्पादन शुल्क) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
४. मा. मंत्री (वने) यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई.
५. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य यांचे स्वीय सहायक.
६. अपर मुख्य सचिव (वने) यांचे स्वीय सहायक, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, सर्व प्रशासकीय विभाग यांचे स्वीय सहायक.
८. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वनबल प्रमुख), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
९. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (वन्यजीव), महाराष्ट्र राज्य, नागपूर.
१०. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (सामाजिक वनीकरण), पुणे.
११. प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (महाकॅम्पा).
१२. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र वनविकास महामंडळ, नागपूर.
१३. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (अर्थसंकल्प, नियोजन व विकास), नागपूर.
१४. अपर प्रधान मुख्य वनसंरक्षक (कांदळवन कक्ष), मुंबई.
१५. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र बांबू विकास बोर्ड, नागपूर.
१६. सर्व विभागीय आयुक्त.
१७. उपाध्यक्ष तथा व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य रस्ते विकास महामंडळ, मुंबई.
१८. महाव्यवस्थापक, मध्य रेल्वे/प्रधान मुख्य अभियंता, मध्य रेल्वे.
१९. प्रादेशिक अधिकारी, राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण, मुंबई/नागपूर.
२०. संचालक, नागरी संरक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य.
२१. संचालक, रेशीम संचलनालय, नागपूर.
२२. सर्व मुख्य वनसंरक्षक/वनसंरक्षक (प्रादेशिक/वन्यजीव/सामाजिक वनीकरण).
२३. सर्व जिल्हाधिकारी.